

Zriaďovateľ:

TT
SK TRNAVSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

*Verejné knižnice
Trnavského samosprávneho kraja
v roku 2021*

Trnava 2022

ÚVOD

Rok 2021 bol pre knižničnú sieť na celom Slovensku druhým zaťažkávajúcim rokom. Pandémia koronavírusu, ktorá prepukla v roku 2020 naberala ďalej na sile a s výnimkou letného obdobia ovplyvňovali chod knižníc rôzne protipandemické opatrenia. Na jar roku 2021 vláda opätovne nariadila štátny „lockdown“. K postupnému uvoľňovaniu prišlo až v máji 2021. Knižnice začali opätovne otvárať svoje brány s rôznymi obmedzeniami, ako napr. zníženie počtu návštevníkov knižnice v prepočte na meter², zníženie počtu otváracích hodín alebo eliminácia služieb na výdajné okienko. Všetky tieto obmedzenia radikálne ovplyvnili merné ukazovatele činností knižníc, a preto treba štatistiku činností knižníc za rok 2021 považovať za špecifické vyhodnotenie, ktoré nie je možné plnohodnotne porovnávať s rokmi bez pandémie. Avšak stojí zato všetky ukazovatele porovnať s predošlým rokom, v ktorom prepukla pandémia COVID 19.

Tak ako po minulé roky aj v roku 2022 spracovala Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave v rámci svojej funkcie regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou výsledky činnosti verejných knižníc Trnavského samosprávneho kraja (ďalej „VK TTSK“) za predchádzajúci kalendárny rok.

Prehľad výsledkov činnosti VK TTSK je spracovaný na základe podkladov, ktoré jednotlivé verejné knižnice poskytli príslušnému metodickému oddeleniu na základe žiadosti tohto oddelenia.

ZÁKLADNÉ UKAZOVATELE ČINNOSTI VEREJNÝCH KNIŽNÍC TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

Počet obyvateľov TTSK v sídlach fungujúcich verejných knižníc: 445 825

Počet registrovaných verejných knižníc: 219, z toho 89 stagnujúcich

Zrušené knižnice: 1

1. SIEŤ KNIŽNÍC

V roku 2021 bolo súčasťou knižničného systému Trnavského samosprávneho kraja (TTSK) 219 verejných knižníc, z toho 130 fungujúcich a 89 stagnujúcich knižníc:

- 1 regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou (Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave),
- 3 regionálne (Galantská knižnica v Galante, Záhorská knižnica v Senici a Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede),
- 13 mestských (Leopoldov, Piešťany, Hlohovec, Vrbové, Gabčíkovo, Šamorín, Veľký Meder, Sereď, Sládkovičovo, Skalica, Gbely, Šaštín-Stráže, Holíč),
- 9 obecných knižníc s profesionálnym zamestnancom,
- 193 obecných knižníc s neprofesionálnym zamestnancom (z toho 104 fungujúcich a 89 stagnujúcich obecných knižníc s neprofesionálnym zamestnancom)
- 1 zrušená obecná knižnica (Dobrohošť).

Tabuľka č. 1: Sieť verejných knižníc v TTSK

Okres	Spolu	Fungujúce	Stagnujúce	Zrušené	Regionálna krajská knižnica	Regionálne knižnice	Mestské knižnice	Obecné profesionalizované knižnice	Obecné neprofesionalizované knižnice
Dunajská Streda	64	27	37	1	--	1	3	3	57
Galanta	25	22	3	--	--	1	2	2	20
Hlohovec	18	10	8	--	--	--	2	--	16
Piešťany	23	18	5	--	--	--	2	--	21
Senica	26	12	14	--	--	1	1	2	22
Skalica	21	11	10	--	--	--	3	0	18
Trnava	42	30	12	--	1	--	--	2	39
TTSK	219	130	89	1	1	3	13	9	193

Tak ako v roku 2020 aj v roku 2021 evidujeme trend preradovania funkčných obecných knižníc do stagnácie. V roku 2021 sa preradilo do stagnácie 15 knižníc (4 knižnice pribudli v okrese Dunajská Streda, po jednej v okrese Hlohovec a v okrese Piešťany, 3 v okrese Senica, 3 v okrese Skalica a taktiež 3 v okrese Trnava). Prišlo však aj k obnoveniu činnosti v troch knižniciach, a to v obecných knižniciach v Trhovej Hradskej a Vydranoch z okresu Dunajská Streda a v obecnej knižnici v Krakovanoch, okres Piešťany. Neustály nárast stagnujúcich knižníc v porovnaní s rokom 2019 je aj dôsledkom pandémie, ktorá poznačila posledné dva roky. Od vzniku pandémie prešlo do stagnácie (teda za rok 2020 a 2021) až 32 knižníc. Veľa knižníc po uvoľnení opatrení prešlo do stagnácie aj z dôvodu nízkeho záujmu zo strany občanov o služby knižníc.

Po pandemických opatreniach a zatvorení knižníc sa až 42 knižníc rozhodlo po opätovnom uvoľnení opatrení zostať v stagnácii, a tak dočasne neposkytovať svoje služby až do roku 2022.

2. KNIŽNIČNÝ FOND

Údaje o knižničnom fonde VK TTSK sú uvádzané len za fungujúce verejné knižnice.

Knižničný fond VK TTSK tvorilo spolu 1 569 709 knižničných jednotiek (ďalej kn. j.), čo je o 58 325 kn. j. menej ako v roku 2020. Keďže údaje sú uvádzané len za fungujúce knižnice, celkový počet kn. j. je logicky ovplyvnený aj počtom fungujúcich a stagnujúcich knižníc, ktorých počet sa každoročne mení. V roku 2021 sme opätovne zaznamenali výraznejší nárast stagnujúcich knižníc, čo malo radikálny dopad na pokles knižničných jednotiek vo fonde knižníc. Navýšenie knižničného fondu vykázal jedine okres Piešťany (+1 355 kn. j.). V tomto okrese sa preradila do stagnácie jedna knižnica (Hubina), ale zároveň jedna knižnica obnovila svoju činnosť (Krakovany). Najvýraznejší pokles knižničných jednotiek zaznamenal okres

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2021

Dunajská Streda (-20 664 kn. j.), v ktorom evidujeme najväčší počet preradených knižníc do stagnácie a zároveň je to jediný okres, v ktorom bola v roku 2020 zrušená knižnica. (Tabuľka č. 2)

Tabuľka č. 2: Počet knižničných jednotiek podľa okresov v porovnaní s rokom 2020

Okres	2020	2021	Rozdiel
Dunajská Streda	352 386	331 722	-20 664
Galanta	296 080	293 135	-2 945
Hlohovec	100 033	98 979	-1 054
Piešťany	184 629	185 984	+1 355
Senica	180 989	167 709	-13 280
Skalica	123 995	116 360	-7 635
Trnava	389 922	375 820	-14 102
Trnavský kraj	1 628 034	1 569 709	- 58 325

Z pohľadu jednotlivých sietí knižníc bol najvyšší pokles vykázaný v sieti obecných neprofesionalizovaných knižníc (-63 409 kn. j.). Tento pokles je spôsobený preradením 14 obecných knižníc do stagnácie, pretože fond stagnujúcej knižnice nezapočítavame do knižničných jednotiek verejných knižníc v kraji. Taktiež bol pokles spôsobený preradením obecnej knižnici v Suchej nad Parnou medzi profesionalizované knižnice, čo je zároveň aj jeden z dôvodov, prečo je kategória profesionalizovaných knižníc zaevidovaná s najväčším prírastkom knižničných jednotiek. Nárast v roku 2021 sme zaznamenali aj v sieti regionálnych knižníc TTSK (+1 528) a v sieti mestských knižníc (+1 663 kn. j.). (Tabuľka č. 3)

Tabuľka č. 3: Počet knižničných jednotiek podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2020

Typ knižnice	2020	2021	Rozdiel
Regionálna krajská knižnica	209 799	205 120	- 4 679
Regionálne knižnice	266 266	267 794	+ 1 528
Mestské knižnice	407 396	409 059	+1 663
Obecné PZ	80 723	87 295	+ 6 572
Obecné NZ	663850	600 441	- 63 409
Trnavský kraj	1 628 034	1 569 709	-58 325

Z celkového počtu kn. j. tvorí 419 595 kn. j. (-12 561) odborná literatúra pre dospelých, čo je 26,73% knižničného fondu. Krásna literatúra pre dospelých je zastúpená 712 322 kn. j. (-26 857), čo je 45,38 %. Odborná literatúra pre deti predstavuje 82 466 kn. j. (- 2 823), čo je 5,25 % a krásna literatúra pre deti a mládež predstavuje 355 326 kn. j. (-16 084kn. j.), čo je 22,64 % z celkového počtu kn. j. Najviac je zastúpená literatúra pre dospelých, pričom prevažuje krásna literatúra. Počet kn. j. literatúry pre dospelých v roku 2021 predstavoval 72,11 % z celkového počtu kn. j. (Tabuľka č. 4)

Tabuľka č. 4: Obsahové zloženie knižničného fondu podľa okresov

Okres	Odborná literatúra		Krásna literatúra pre dospelých		Odborná literatúra pre deti		Krásna literatúra pre deti	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
D. Streda	95 264	91 534	168 149	158 416	23 260	22 057	65 713	59 715
Galanta	61 645	61 116	144 121	142 960	14 479	14 329	75 835	74 730
Hlohovec	27 072	26 867	41 631	41 375	4 624	4 539	26 706	26 198
Piešťany	45 641	45 076	84 882	86 582	10 044	9 632	44 062	44 694
Senica	43 150	40 649	91 691	84 520	6 818	6 460	39 330	36 080
Skalica	27 818	27 120	57 597	54 083	6 031	5 842	32 549	29 315
Trnava	131 566	127 233	151 108	144 386	20 033	19 607	87 215	84 594
TTSK	432 156	419 595	739 179	712 322	85 289	82 466	371 410	355 326

Tabuľka č. 5: Obrat fondu podľa okresov

Okres	Obrat	
	2020	2021
Dunajská Streda	0,32	0,28
Galanta	0,41	0,38
Hlohovec	0,83	0,63
Piešťany	0,74	0,44
Senica	0,87	0,94
Skalica	0,34	0,36
Trnava	0,59	0,48
TTSK	0,56	0,46

Tab. č. 6: Obrat fondu podľa sietí knižníc

Sieť knižníc	2020	2021
Regionálna krajská knižnica	0,95	0,72
Regionálne knižnice	1,15	1,01
Mestské knižnice	0,75	0,55
Obecné PZ	0,22	0,17
Obecné NZ	0,12	0,12
TTSK	0,56	0,46

Obrat knižničného fondu je jedným z dôležitých ukazovateľov rozsahu, rozmanitosti a kvality knižničného fondu. Dôležitým faktorom je okrem pravidelného dopĺňovania knižničného fondu o nové tituly aj vyradovanie poškodených a neaktuálnych knižničných jednotiek, resp. titulov, o ktoré čitatelia nemajú dlhodobý záujem. Procesom revitalizácie fondu a teda dopĺňania a vyradovania knižničných jednotiek vieme vytvoriť aktuálny a aktívny fond knižnice a zvýšiť tak jej návštevnosť a využívanie jej služieb.

Z hľadiska obratu knižničného fondu bola aj v roku 2021 najlepšia situácia už tradične v okresoch Senica a Hlohovec. Nárast obratu sme zaznamenali v okrese Senica (+0,07) a v okrese Skalica (+0,02), vo všetkých ostatných okresoch evidujeme pokles obratu knižničného fondu. Tento pokles je tak ako i v predchádzajúcom roku výsledkom protipandemických opatrení. Knižnice zostali pre čitateľov zatvorené, takže nebolo možné v klasickej miere využívať výpožičné služby knižnice, ale zároveň sa knihovníci snažili dopĺňať knižničný fond, aby po uvoľnení opatrení mali pre čitateľov aktuálny fond. Obrat knižničného fondu v jednotlivých sieťach knižníc potvrdzuje dlhodobu nepriaznivé podmienky v akvizícii obecných knižníc. Priemerná hodnota obratu knižničného fondu verejných knižníc TTSK je 0,46 (-0,10). (Tabuľka č. 5 a Tabuľka č. 6)

Rok 2021 bol pre knižnice z pohľadu získavania nových knižničných jednotiek po poklese prírastkov v roku 2020 opäť úspešným rokom. V porovnaní s predchádzajúcim rokom prírastky

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2021

knížničného fondu opäť narástli a knižnice získali do svojich fondov 36 730 (+4 406 kn. j.). V období pred pandemiou sme však evidovali ešte vyššie prírastky, no je úspechom, že po roku 2020, kedy sa prírastky znížili o viac ako 10 000 kn. j., počet prírastkov začal stúpať. Prírastky kúpou vzrástli v porovnaní s rokom 2020 o 7 786 (celkový počet prírastkov kúpou bol 27 069 kn. j.) (Tabuľka č. 7)

Tabuľka č. 7: Prírastok knižničného fondu podľa okresov v porovnaní s rokom 2020

Okres	Prírastok kúpou			Prírastok darom			Úbytky		
	2020	2021	Rozdiel	2020	2021	Rozdiel	2020	2021	Rozdiel
D. Streda	3 260	4 891	+1 631	5050	3 243	-1 807	3 047	5 056	+2 009
Galanta	3 895	3 615	-280	1391	1 004	-387	3 681	7 564	+3 883
Hlohovec	491	2 082	+1 591	2332	1 216	-1 116	2 980	2 076	-904
Piešťany	3 013	3 570	+557	444	798	+354	2 237	7 104	+4 867
Senica	3 051	4 195	+1 144	529	880	+351	4 161	9 514	+5 353
Skalica	675	1 799	+1 124	676	769	+93	165	996	+831
Trnava	4 898	6 917	+2 019	2619	1 671	-948	15 109	14 494	-615
TTSK	19 283	27 069	+7 786	13 041	9 581	-3 460	31 380	46 804	15 424

Priemerná cena 1 knižničného dokumentu získaného kúpou v roku 2021 bola 10,99 €, čo je pokles o 32 centov na knižničnú jednotku.

Celkovo bol v roku 2021 vo VK TTSK zakúpený knižničný fond v hodnote 335 760 €, čo je o 117 707 € viac ako v roku 2020.

Jedným zo zdrojov finančných prostriedkov na nákup knižničného fondu boli aj dotácie z Fondu na podporu umenia, z ktorého v roku 2021 verejné knižnice TTSK získali spolu 206 688 €, čo je o 74 338 € viac ako v roku 2020.

Tabuľka č. 8: Finančné prostriedky na nákup knižničného fondu (v €) podľa okresu

Okres	2019	2020	2021	Rozdiel	€ na nákup knižničného fondu na 1 obyvateľa
Dunajská Streda	54 106	38 950	60 630	+21 680	0,72
Galanta	30 955	35 753	39 513	+3 760	0,51
Hlohovec	9 110	4 899	20 810	+15 911	0,65
Piešťany	28 448	32 899	68 881	+35 982	1,25
Senica	46 578	38 590	46 539	+7 949	1,07
Skalica	10 422	9 108	19 458	+10 350	0,46
Trnava	79 721	57 854	79 929	+22 075	0,72
TTSK	259 340	218 053	335 760	+117 707	0,75

V roku 2021 použili verejné knižnice TTSK na nákup knižničných fondov spolu 335 760 €, čo je o 117 707 € viac ako v roku 2020. Nárast v tomto ukazovateli vykázali všetky okresy, pričom najvyšší vykázali knižnice v okrese Piešťany (+35 982), v okrese Trnava (+22 075) a v okrese Dunajská Streda (+21 680).

Navýšenie financií venovaných na nákup knižničného fondu sa pozitívne odzrkadli aj na priemernej sume prepočítanej na nákup knižničného fondu na 1 obyvateľa. V tomto parametri vykázali všetky knižnice výrazné zvýšené hodnoty. (Tabuľka č. 8)

Z pohľadu siete knižníc sme v porovnaní s rokom 2020 zaznamenali vo všetkých knižničných sieťach radikálny nárast finančných prostriedkov na nákup knižničného fondu. Jediná sieť knižníc, ktorej financie na nákup nenarástli v tisícoch, je sieť profesionalizovaných knižníc (+46). V porovnaní s rokom 2020, kedy všetky siete vykázali úbytok financií na nákup knižničného fondu, je však veľmi pozitívne, že v roku 2021 v- pretrvávajúcom pandemickom období - nevykázala žiadna z knižničných sietí pokles financií na nákup fondu. (Tabuľka č. 9)

Tabuľka č. 9: Finančné prostriedky na nákup knižničného fondu v TTSK podľa typu knižnice

Sieť knižníc	2019	2020	2021	Rozdiel
Regionálna krajská knižnica	61 675	45 542	62 800	+17 258
Regionálne knižnice	73 724	61 723	90 289	+28 566
Mestské knižnice	71 285	69 927	129 870	+59 943
Obecné PZ	6559	5 746	5 792	+46
Obecné NZ	46 097	35 115	47 009	+11 894
TTSK	259 340	218 053	335 760	+117 707

Na 1 obyvateľa TTSK boli v roku 2021 zakúpené nové knihy v hodnote 0,75 € (+0,27 € oproti roku 2020).

Na 1 obyvateľa TTSK bolo v roku 2021 zakúpených 0,061 kn. j., čo je nárast o 0,019 kn.j.

Smernica Medzinárodnej federácie knižničných asociácií IFLA/UNESCO pritom odporúča nákup 0,2 - 0,25 kn. j. na 1 obyvateľa. Pozitívom však zostáva, že uvedená hodnota má dlhodobu stúpajúcu tendenciu, ktorá bola krátkodobo prerušená v roku 2020 počas pandémie, kedy zaznamenala minimálny pokles.

Celkový prírastok v roku 2021 (získaný kúpou, darmi, výmenou) prepočítaný na 1 obyvateľa TTSK bol 0,082 knižničných jednotiek (čo je nárast o 0,011 kn. j.).

Dôležitú sociálnu funkciu plnia verejné knižnice aj sprístupňovaním periodickej tlače. Počet titulov periodík v roku 2021 poklesol na 700 titulov (-3 tituly).

3. VÝPOŽIČKY A SLUŽBY

Verejné knižnice TTSK zrealizovali v roku 2021 spolu 729 587 (-178 004) výpožičiek knižničných dokumentov. Radikálny pokles počtu výpožičiek vykázali všetky okresy. Tento pokles bol spôsobený pretrvávajúcou pandemiou, vďaka ktorej museli všetky prevádzky na určitý čas pozastaviť svoje služby, čo okrem zníženia výpožičiek spôsobilo, že mnohé knižnice zostali v stagnácii do konca roka. Taktiež kvôli pandemickým opatreniam knižnice v určitom období v roku nemohli poskytovať služby všetkým používateľom knižnice, ale len očkovaným či prekonaným používateľom, čo sa odzrkadlilo na počte výpožičiek. Až 42 verejných knižníc TTSK pri ročnom vyhodnotení svojej činnosti uviedlo, že po uvoľnení pandemických opatrení zostali v stagnácii. Najviac z nich bolo v okrese Galanta (9 knižníc) a v okrese Trnava (8 knižníc).

Najväčší pokles výpožičiek zaznamenal okres Piešťany (-53 548) a okres Trnava (-51 985). (Tabuľka č. 10)

VEREJNÉ KNIŽNICE TRNAVSKÉHO KRAJA V ROKU 2021

Tabuľka č. 10: Výpožičky podľa okresu v roku 2021 v porovnaní s rokmi 2019 a 2020

Okres	2019	2020	2021	Rozdiel
Dunajská Streda	194 501	115 836	94 019	-21 817
Galanta	188 000	141 324	111 877	-29 447
Hlohovec	102 538	82 642	62 432	-20 210
Piešťany	184 462	135 800	82 252	-53 548
Senica	202 903	157 939	157 300	-639
Skalica	64 256	42 197	41 839	-358
Trnava	327 091	231 853	179 868	-51 985
TTSK	1 263 751	907 591	729 587	-178 004

Priemerný počet výpožičiek v roku 2021 na 1 obyvateľa TTSK bol 1,64 (-0,35) výpožičiek, každý registrovaný používateľ v roku 2021 zrealizoval priemerne 25 (-1,41) výpožičiek.

Tabuľka č. 11: Výpožičky podľa typu knižnice v porovnaní s rokmi 2019 a 2020

Sieť knižníc	2019	2020	2021	Rozdiel
Regionálna krajská knižnica	275 716	198 913	146 826	-52 087
Regionálne knižnice	413 550	305 849	269 260	-36 589
Mestské knižnice	418 658	306 659	226 107	-80 552
Obecné PZ	24 761	17 439	15 022	-2 417
Obecné NZ	131 066	78 731	72 372	-6 359
TTSK	1 263 751	907 591	729 591	-178 004

Aj výpožičky podľa typu knižníc zaznamenali prudký pokles vo všetkých knižničných sieťach. Najvýraznejší sme zaznamenali v mestských knižniciach (-80 552) a v krajskej knižnici s regionálnou pôsobnosťou (-52 087). Najnižší pokles výpožičiek vykázala sieť profesionalizovaných knižníc (-2 417). (Tabuľka č. 11)

Absenčné výpožičky - v roku 2021 knižnice zrealizovali spolu 511 991 absenčných výpožičiek, čo je pokles o 144 455. Najväčší pokles absenčných výpožičiek bol zaznamenaný v okrese Trnava (-52 273). Počet **prezenčných výpožičiek** dosiahol hodnotu 217 596 výpožičiek (-33 549). Pokles vykázali 4 okresy, pričom najvýraznejší zaznamenali okresy Galanta (-13 751) a Piešťany (-13 106). Nárast prezenčných výpožičiek vykázali okresy Skalica, Hlohovec a Trnava. (Tabuľka č. 12)

Tabuľka č. 12: Porovnanie počtu absenčných a prezenčných výpožičiek s rokom 2020

Okres	Absenčné výpožičky		Rozdiel	Prezenčné výpožičky		Rozdiel
	2020	2021		2020	2021	
Dun. Streda	82 069	67 511	-14 558	33 767	26 508	-7 259
Galanta	92 498	76 802	-15 696	48 826	35 075	-13 751
Hlohovec	62 406	41 462	-20 944	20 236	20 970	+734
Piešťany	95 074	54 632	-40 442	40 726	27 620	-13 106
Senica	80 586	81 589	+1 003	77 353	75 711	-1 642
Skalica	38 991	37 446	-1 545	3 206	4 393	+1 187
Trnava	204 822	152 549	-52 273	27 031	27 319	+288
TTSK	656 446	511 991	-144 455	251 145	217 596	-33 549

Z celkového počtu výpožičiek bol v roku 2021 tradične najväčší záujem o výpožičky literatúry pre dospelých (345 096). Výpožičky krásnej literatúry pre dospelých predstavovali 47, 30 % (+0,71%), výpožičiek odbornej literatúry pre dospelých bolo 17,58 % (+0,02%) z celkového počtu výpožičiek. Krásna literatúra pre deti tvorila 20, 42 % (-0,57%) výpožičiek a odborná literatúra pre deti 4,27% (-0,43%). Vo výpožičkách detskej literatúry teda vykázali knižnice TTSK pokles v porovnaní s predošlým rokom. Veľmi dôležitou súčasťou fondu verejných knižníc sú aj naďalej periodiká. Počet výpožičiek periodík z celkového počtu výpožičiek dosiahol hodnotu 10,42 % (+0,26 %) z celkového počtu výpožičiek. (Tabuľka č. 13)

Tabuľka č. 13: Prehľad výpožičiek v okresoch podľa jednotlivých skupín

Okres	Odborná literatúra pre dospelých	Krásna literatúra pre dospelých	Odborná literatúra pre deti	Krásna literatúra pre deti	Periodiká	Spolu
Dunajská Streda	14 755	49 339	3 886	21 156	4 883	94 019
Galanta	12 373	49 669	5 914	31 193	12 728	111 877
Hlohovec	9 163	33 642	2 671	13 989	2 967	62 432
Piešťany	7 057	47 011	3 760	22 582	1 842	82 252
Senica	44 997	62 300	3 748	16 140	30 115	157 300
Skalica	4 549	27 005	964	6 650	2 671	41 839
Trnava	35 359	76 130	10 237	37 299	20 843	179 868
TTSK	128 253	345 096	31 180	149 009	76 049	729 587

Regionálne knižnice poskytli používateľom spolu 22 978 bibliografických a faktografických informácií a na požiadanie vypracovali 305 rešerší.

4. POUŽÍVATELIA

V roku 2021 poklesol počet registrovaných používateľov vo verejných knižniciach v Trnavskom kraji o 5 184 používateľov knižníc. V danom roku sa zaregistrovalo celkovo 29 184 používateľov. Pokles bol zaznamenaný vo všetkých okresoch, pričom najväčší pokles vykázali verejné knižnice v okrese Trnava (-1 890) a v okrese Galanta (-1 048).

Aj aktívni používatelia do 15 rokov vykázali v porovnaní s rokom 2020 pokles. Celkovo sa registrovalo 10 170 používateľov, čo je o 1 476 menej ako v predchádzajúcom roku. V okrese Piešťany však evidujeme mierny nárast registrovaných používateľov do 15 rokov (+56), všetky ostatné okresy v tejto kategórii vykazujú pokles. Najvýraznejší pokles bol vykázaný v okrese Trnava (-475). (Tabuľka č. 14)

Tabuľka č. 14: Používatelia podľa okresov v porovnaní s rokom 2021

Okres	Aktívni používatelia			z toho do 15 rokov		
	2020	2021	Rozdiel	2020	2021	Rozdiel
Dunajská Streda	4 417	3 560	-857	1 435	1 131	-304
Galanta	4 629	3 581	-1 048	1 831	1 543	-288
Hlohovec	2 266	1 535	-731	934	617	-317
Piešťany	6 400	6 258	-142	2 239	2 295	+56
Senica	3 395	3 357	-38	967	926	-41
Skalica	2 110	1 632	-478	891	784	-107
Trnava	11 151	9 261	-1 890	3 349	2 874	-475
TTSK	34 368	29 184	-5 184	11 646	10 170	-1 476

Verejné knižnice TTSK v roku 2021 zaregistrovali 29 184 (-5 184) používateľov, čo je 6,55 % (-1,01 %) z celkového počtu obyvateľov TTSK v sídlach fungujúcich VK TTSK.

Pokles počtu aktívnych používateľov bol v roku 2021 zaznamenaný aj vo všetkých sieťach verejných knižníc TTSK. Najvýraznejší pokles vykázali mestské knižnice (-1 913) a krajská knižnica s regionálnou pôsobnosťou (-1 801). Taktiež v počte aktívnych používateľov do 15 rokov bol najväčší pokles vykázaný v sieti mestských knižníc (-488) a v krajskej knižnici s regionálnou pôsobnosťou (-373). (Tabuľka č. 15)

Tabuľka č. 15: Používatelia podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2020

Sieť knižníc	Aktívni používatelia			z toho do 15 rokov		
	2020	2021	Rozdiel	2020	2021	Rozdiel
Regionálna krajská	9 540	7 739	-1 801	2 676	2 303	-373
Regionálna	7 723	6 554	-1 169	2 611	2 297	-314
Mestská	12 083	10 170	-1 913	4 327	3 839	-488
Obecná PZ	698	572	-126	271	177	-94
Obecná NZ	4 324	4 149	-175	1 761	1 554	-207
TTSK	34 368	29 184	-5 184	11 646	10 170	-1 476

S cieľom využiť služby knižnice a zúčastniť sa podujatí navštívilo VK TTSK v roku 2021 spolu 388 697 fyzických návštevníkov (-48 148). V danom ukazovateli vykázal najväčší pokles okres Trnava (-38 834) a okres Dunajská Streda (-16 103). Tri okresy vykázali v roku 2021 nárast návštevníkov pričom najvyšší nárast bol v okrese Piešťany (+8 713). Okres Piešťany v roku 2020 vykázal jeden z najväčších poklesov, čo sa odzrkadlilo v náraste návštevníkov v roku 2021.

S postupným poklesom počtu fyzických návštevníkov vo verejných knižniciach dochádza k nárastu virtuálnych návštev. V nových štandardoch činností knižníc sa prihliada aj na počet virtuálnych návštevníkov knižníc. Medzi virtuálnych návštevníkov sa radia návštevníci online podujatí, návštevníci webového sídla knižnice ako i návštevníci sociálnych sietí knižníc. V roku 2021 bol počet virtuálnych návštevníkov verejných knižníc v Trnavskom kraji 535 601. Najvyšší počet zaznamenal okres Trnava (334 487) a okres Senica (95 010). (Tabuľka č. 16)

S prihliadnutím na typ knižníc vidíme, že najvyššiu návštevnosť zaznamenala sieť regionálnych knižníc (159 983) a sieť mestských knižníc (138 223). Virtuálnych návštevníkov najviac vykázala Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave ako krajská knižnica (334 486) a regionálne knižnice (186 681). (Tabuľka č. 17)

Tabuľka č. 16: Návštevníci knižnice podľa okresov v porovnaní s rokom 2020

Okres	Návštevníci spolu			Virtuálni návštevníci
	2020	2021	rozdiel	2021
Dun. Streda	59 280	43 177	-16 103	23 157
Galanta	99 580	102 424	+2 844	72 909
Hlohovec	16 522	12 517	-4 005	5 812
Piešťany	98 729	107 442	8 713	2 896
Senica	37 153	37 809	+656	95 010
Skalica	10 682	10 159	-523	1330
Trnava	114 899	75 169	-39 730	334 487
TTSK	436 845	388 697	-48 148	535 601

Tabuľka č. 17: Návštevníci podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2020

Sieť knižníc	Návštevníci spolu			Virtuálni návštevníci
	2020	2021	rozdiel	2021
Region. krajská	107 711	68 877	-38 834	334 486
Regionálna	159 323	159 983	+660	186 681
Mestská	145 001	138 223	-6 778	14 323
Obecná PZ	6 075	5 548	-527	0
Obecná NZ	18735	16 066	-2 669	111
TTSK	436 845	388 697	-48 148	535 601

V roku 2021 každý obyvateľ TTSK navštívil knižnicu v priemere 0,87-krát.

Aktívny používateľ navštívil v priebehu roka 2021 knižnicu v priemere 13,32-krát.

5. ĎALŠIE ČINNOSTI

5.1 VZDELÁVACIE A KULTÚRNO-SPOLOČENSKÉ PODUJATIA

VK TTSK zrealizovali spolu 1 754 (+148) vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí pre verejnosť, z toho bolo 197 hodín informačnej výchovy (+65).

Najviac podujatí v roku 2021 bolo zorganizovaných už tradične v okrese Piešťany - spolu 710 (+36). Najvyšší nárast podujatí pre verejnosť v porovnaní s rokom 2020 zaznamenal okres Senica (+116) . Najväčší pokles podujatí vykázali okresy Galanta (-45) a Dunajská Streda (-36). (Tabuľka č. 18)

Tabuľka č. 18: Prehľad kultúrno-výchovných podujatí podľa okresov v porovnaní s r. 2021

Okres	Podujatia pre verejnosť			z toho informačná výchova		
	2020	2021	Rozdiel	2020	2021	Rozdiel
Dunajská Streda	239	203	-36	33	28	-5
Galanta	153	108	-45	32	28	-4
Hlohovec	88	97	+9	9	23	+14
Piešťany	674	710	+36	15	23	+8
Senica	57	173	+116	8	30	+22
Skalica	35	33	-2	6	3	-3
Trnava	360	430	+70	29	62	+33
TTSK	1606	1 754	148	132	197	65

Knižnice preniesli mnoho zo svojich podujatí do virtuálneho prostredia. Na začiatku pandémie sa mnohé plánované podujatia zrušili, alebo presunuli na iný termín. Vďaka pretrvávajúcej pandémie sa pracovníci knižníc rozhodli i naďalej pracovať viac v online prostredí. Rôzne obmedzenia a hygienické opatrenia vyústili do zníženého záujmu o prezenčné podujatia.

Ak sa zameriame na vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia s prihliadnutím na siete knižníc, zistíme, že jedinou sieťou verejných knižníc, ktorá vykázala pokles počtu podujatí, je sieť obecných profesionalizovaných knižníc (-12). Najviac podujatí už tradične vykázala sieť mestských knižníc (896). Najnižší počet podujatí pre verejnosť evidujeme pri obecných profesionalizovaných knižniciach (21). Rovnako aj informačné prípravy (ďalej len HIP) zaznamenali pokles iba v sieti profesionalizovaných knižníc (-2). (Tabuľka č.19)

Tabuľka č. 19: Kultúrno-výchovné podujatia podľa typu knižnice v porovnaní s rokom 2020

Sieť knižníc	Podujatia pre verejnosť			z toho informačná výchova		
	2020	2021	rozdiel	2020	2021	Rozdiel
Regionálna krajská	343	408	+65	23	51	+28
Regionálna	247	296	+49	18	28	+10
Mestská	866	891	+25	54	64	+10
Obecná PZ	33	21	-12	14	12	-2
Obecná NZ	117	138	+21	23	42	+19
TTSK	1604	1754	148	132	197	65

Za posledné roky verejné knižnice rozšírili svoje služby o množstvo podujatí, ktoré v rámci svojich marketingových aktivít organizujú počas celého roka. Podujatia sú tvorené nielen pre používateľov verejných knižníc, ale aj pre širokú verejnosť. Významnú časť podujatí organizovaných knižnicami tvoria podujatia pre deti. Knižnice si uvedomujú nevyhnutnú potrebu motivovať deti pri čítaní a významný vplyv čítania na detskú gramotnosť. Knižnice pre deti organizujú najčastejšie informačné hodiny, besedy, dramatizované čítanie, exkurzie či množstvo iných aktivít.

Potešujúce je, že do celoslovenských podujatí a kampaní sa stále vo väčšej miere zapájajú aj menšie obecné knižnice. Medzi najväčšie a najznámejšie podujatia tohto typu patrí napr. Týždeň slovenských knižníc (ďalej TSK) a medzi deťmi snád' najobľúbenejšia Noc s Andersenom. V roku 2021 však Slovenská asociácia knižníc vďaka zhoršujúcej sa epidemiologickej situácii presunula TSK do online priestoru. Organizátori Noci s Andersenom

sa snažili prispôbiť vzniknutej situácii, ale nechceli, aby deti trávili viac času na počítači, keďže deti mali dištančne aj školskú výuku. Preto sa rozhodli posunúť termín tohto podujatia na leto. Okrem týchto podujatí však mnohé knižnice pre pandémiu koronavírusu svoje plánované podujatia celkom zrušili. Veľká časť knižníc sa prispôbila vzniknutej situácii a svoje podujatia preniesli do virtuálneho prostredia. Vznikali mnohé nové cykly, ktoré knižnice zverejňovali na svojich webových sídlach alebo sociálnych sieťach.

Knižnica Juraja Fándlyho zverejňovala napr. Literárne inšpirácie, rôzne kvízy, ale i besedy s autormi. Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede produkovala cyklus *Knihovníčky čítajú deťom*, ale i stretnutia s autormi vo virtuálnom priestore. Galantská knižnica v Galante zorganizovala online súťaže pre deti, ako i online autorskú výstavu Martiny Matlovičovej. Po uvoľnení opatrení väčšina knižníc opäť prešla na prezenčnú formu podujatí.

5. 2 METODICKÁ ČINNOSŤ

Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave pôsobí v územnom obvode TTSK ako krajská knižnica a plní aj funkciu mestskej a regionálnej knižnice. Koordinuje a metodicky usmerňuje 3 regionálne knižnice v TTSK, v rámci svojich regionálnych funkcií poskytuje metodickú pomoc a poradenské služby 4 mestským knižniciam a 78 obecným knižniciam a knižniciam iných typov v okresoch Hlohovec, Piešťany a Trnava. Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede vykonáva metodickú činnosť v okrese Dunajská Streda pre 64 verejných knižníc, Galantská knižnica v Galante v okrese Galanta pre 25 verejných knižníc, Záhorská knižnica v Senici pre 47 knižníc okresov Senica a Skalica.

Metodické pracoviská regionálnych knižníc v roku 2021 zrealizovali spolu 56 (-3) metodicko-inštruktážnych návštev (ďalej MIN) v obecných a mestských knižniciach. Metodické úseky regionálnych knižníc uskutočnili spolu 556 (+109) konzultácií a poradenských činností, ktoré boli zamerané hlavne na odborné činnosti obecných knižníc a vypracovanie žiadostí o dotáciu z Fondu na podporu umenia. Najviac konzultácií a poradenských činností uskutočnila Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave (225) a Galantská knižnica v Galante (145).

5. 3 EDIČNÁ ČINNOSŤ

V edičnej činnosti sa knižnice orientovali na vydávanie regionálnych bibliografií, výberových bibliografických letákov k pripravovaným podujatiam, metodických materiálov na pomoc pracovníkom obecných knižníc a propagačných materiálov o svojej činnosti. Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave vydáva od roku 2021 pre VK TTSK časopis *Knížničný spravodajca* už iba raz ročne, avšak vo vyššej obsahovej aj grafickej kvalite a vo zvýšenom náklade, tak aby bola printová verzia *Knížničného spravodajca* dostupná pre každú verejnú knižnicu Trnavského kraja. Regionálne knižnice vydávajú pre obecné a mestské knižnice vo svojej metodickej pôsobnosti dva razy do roka časopisy *Knihovnícky obzor* (Galantská knižnica) a *Metodické listy* (Záhorská knižnica a Žitnoostrovská knižnica). Okrem odborných titulov knižnice vydávajú aj literárne časopisy na podporu literárnej tvorby a čítania detí: KJF v Trnave vydáva časopis *Čaruška*, Galantská knižnica časopis *Pod lupou*. Edičná činnosť jednotlivých regionálnych knižníc je uverejnená vo vyhodnotení činnosti týchto knižníc. Celkovo bolo v regionálnych knižniciach vydaných 30 rôznych výtlačkov (+5).

6. INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE

VK TTSK mali v roku 2021 k dispozícii spolu 107 (-157) počítačov s pripojením na internet. Pokles záujmu o počítače s pripojením na internet pre verejnosť v knižniciach evidujeme už druhý rok. Tento trend je odrazom preradovania knižníc do stagnácie. Informačné technológie však budú mať vo verejných knižniciach vždy svoje opodstatnenie. Využiť WiFi pripojenie majú používatelia možnosť v 50 (-10) VK TTSK. Informácie o svojich službách na webe zriaďovateľa sprístupňuje spolu 86 (+6) verejných knižníc a vlastnou webovou stránkou disponuje 13 VK TTSK. Online katalógom disponuje 18 knižníc (+5).

7. ZAMESTNANCI A HOSPODÁRENIE

Vo VK TTSK pracovalo v roku 2021 spolu 130 (-10,49) zamestnancov (prepočítane) vykonávajúcich knihovnícke činnosti a 44,02 (+19,36) osôb (prepočítane), s ktorými bola uzavretá dohoda o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru.

Údaje o hospodárení knižníc neposkytli všetky verejné knižnice TTSK. V rámci týchto údajov je možné do istej miery za korektné považovať len údaje o výške finančných prostriedkov použitých na nákup knižničných fondov, údaje o poplatkoch za knižničné činnosti a iné výnosy, dary a granty, ktoré pracovníci knižníc môžu uvádzať z vlastných evidencií.

V roku 2021 použili verejné knižnice TTSK na nákup knižničných fondov spolu 335 759 €, čo je o 117 707 € viac ako v roku 2021. Nárast v tomto ukazovateli vykázali všetky okresy, pričom najvyšší nárast zaevidoval okres Piešťany (+ 35 982 €). Nárast finančných prostriedkov na nákup knižničného fondu v porovnaní s rokom 2020 vykázali aj všetky typy verejných knižníc. Najväčší však zaznamenala sieť mestských knižníc (+59 943 €). (Tabuľka č. 8 a Tabuľka č. 9). Z celkovej sumy na nákup knižničného fondu získalo 22 verejných knižníc TTSK 61 400 € formou dotácie z Fondu na podporu umenia*.

Z celkového počtu 130 fungujúcich knižníc nemalo k dispozícii žiadne finančné prostriedky na nákup knižničného fondu 35 knižníc (26,92 % z počtu fungujúcich knižníc), čo je o 9,44 % knižníc z počtu fungujúcich knižníc menej ako v roku 2020. Najviac finančných prostriedkov na nákup knižničných fondov mali v roku 2020 k dispozícii regionálna krajská knižnica, mestské knižnice a regionálne knižnice. Suma použitá na nákup knižničných fondov v mestských knižniciach TTSK sa pohybovala od 246 € až do 57 857 €, pričom suma nižšia ako 2 000 € bola pridelená štyrom mestským knižniciam.

V sieti obecných profesionalizovaných knižníc bola na nákup knižničných fondov použitá suma 5 792 € (+45 €). Najhoršia situácia v dopĺňovaní fondov verejných knižníc TTSK naďalej pretrváva v sieti neprofesionalizovaných knižníc. 32 knižníc v rámci tejto siete, čo je 30,48 % fungujúcich neprofesionalizovaných knižníc, nemalo k dispozícii žiadne finančné prostriedky na nákup knižničných fondov. 38 knižníc použilo sumu do 399 €, 17 knižníc (+9 v porovnaní

s rokom 2020) sumu v rozpätí 400 € až 650 € a 40 (+5) knižníc malo k dispozícii sumu vyššiu ako 650 €.

V rámci poplatkov za knižničné činnosti získali VK TTSK v sledovanom období 66 121 (-1 884 €). Tento údaj uviedlo z celkového počtu fungujúcich knižníc 71 knižníc (+1). Treba však zdôrazniť, že väčšina obecných knižníc od svojich používateľov nevyberá žiadne poplatky, alebo len symbolickú sumu. V sieti obecných neprofesionalizovaných knižníc získali obecné knižnice za knižničné činnosti sumu 1 775 € (-190).

Príjmy dosiahli celkovú hodnotu 3 685 665 € (+124 258 €), náklady na hlavnú činnosť 3 723 724 € (+258 538 €). Na tomto mieste treba skonštatovať, že získavanie údajov o hospodárení obecných knižníc, ktorých zriaďovateľom je obec, bolo aj v minulosti problematické. Vo väčšine knižníc údaje nezahŕňajú náklady na prevádzku knižníc, mzdu alebo odmenu pre knihovníka, prípadne iné účtovné položky.

V septembri 2020 nadobudlo platnosť usmernenie MK SR na určenie štandardov pre verejné knižnice. Tieto nové štandardy definujú aj nové merné ukazovatele. Pribudli napríklad hodnoty pre vzdelávanie knihovníkov, veľkosť knižnice v metroch štvorcových či poskytovanie online katalógu. Priemerná suma na nákup kníh na obyvateľa daného mesta alebo obce sa zadefinovala na 1 € na obyvateľa v prípade mestskej, regionálnej či krajskej knižnice a 0,80 € na obyvateľa pre obecné knižnice.

S prihliadnutím na tieto štandardy môžeme zo štatistiky za rok 2021 okrem už spomínaných štatistických zhrnutí na predošlých stranách, vyhodnotiť nasledovné:

- Priestory pre čitateľov vo verejných knižniciach TTSK zaberajú 16 693 m².
- Prieskum spokojnosti pripravili pre svojich používateľov len 4 verejné knižnice TTSK.
- Online katalógom disponuje 18 knižníc, čo je len 13,85 % z fungujúcich knižníc v TTSK.
- Verejné knižnice v Trnavskom kraji disponujú 1 504 študijnými miestami pre používateľov knižníc.
- Priemerný počet výpožičných hodín vo verejných knižniciach v Trnavskom kraji je 10 hodín.
- Priemerný počet dní, kedy boli verejné knižnice v Trnavskom kraji otvorené pre svojich čitateľov, je 67,5 dňa.

Epidémia COVID 19 sa zapísala za posledné roky do štatistík verejných knižníc, ako združujúci menovateľ poklesu tak kvality ako i kvantity knižnično-informačných služieb. Roky 2020 a 2021 boli naozaj špecifické a pre mnohé merné ukazovatele veľmi kritické. Avšak možno skonštatovať, že v roku 2021 sa pomaličky začali niektoré ukazovatele (ako financie na nákup kníh, prírastky kúpou, či počet návštevníkov) zvyšovať. Tie najdôležitejšie ukazovatele, ktorými sú počet registrovaných používateľov a počet výpožičiek, však i naďalej klesali na počte. COVID 19 však neodchádza a my sa musíme naučiť s touto hrozbou pracovať. Preto je potrebné, aby sa verejné knižnice naučili zatraktívňovať svoje služby a v prípade potreby

prenášať niektoré z nich do virtuálneho priestoru. V roku 2021 neposkytovala žiadna verejná knižnica v Trnavskom kraji možnosť výpožičky e-knÍh z vlastného e-fondu, čím prišla o časť výpožičiek.

** Rozhodnutie riaditeľa FPU č.112/2021 o pridelených finančných prostriedkoch, výzva č.8/2021*

Názov: Verejné knižnice Trnavského samosprávneho kraja v roku 2021
Zodpovedný redaktor: Pavol Tomašovič
Spracovala: Miriam Danková
Vydala: Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
Zriaďovateľ: Trnavský samosprávny kraj
Rok vydania: 2022
Rozsah: 16 s.
ISBN: 978-80-88695-81-3